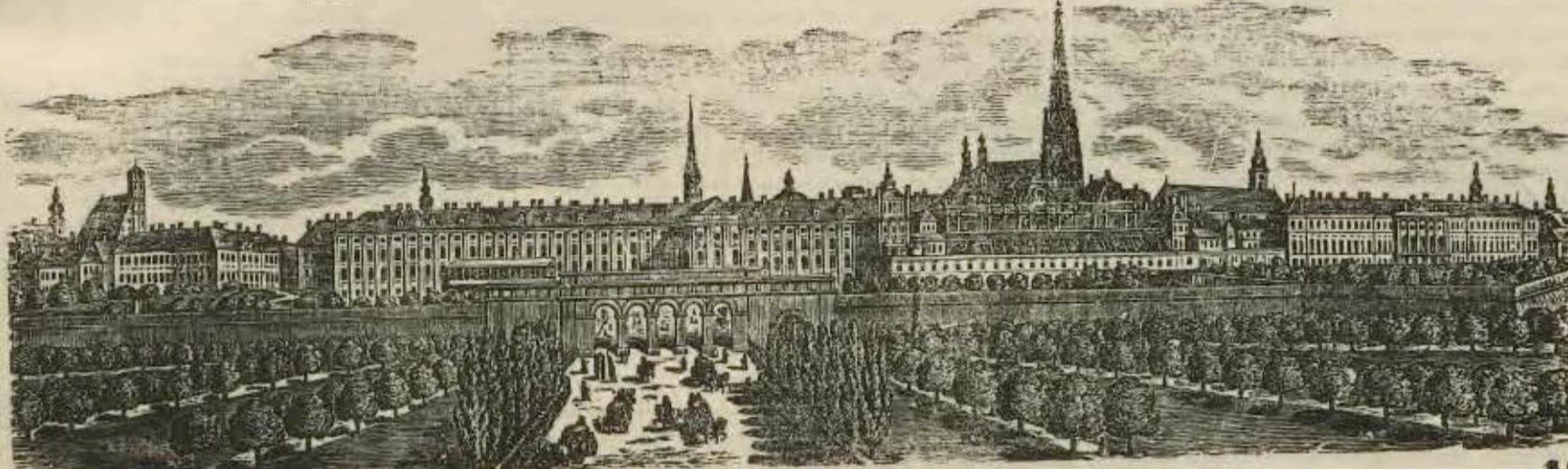

Empress of India

Em. nkp

1850

Е 9 Р Т 1, б 23 (11)

push 17

የሰነድ የሰውን ተስተካክል

ԱՅՐԻՖԻՆԻ. Այդուրանեան օքէիցը կ բժիշտուի
Տառապութիւն:

ՀԱՅՈՒԹԵՍԻ ՏԵՐԱՎԻՐԻՒՄ ԱՅ Քահանջական արքի

QUIETUS CUM SPUMA PESSIMA. C.

ԱՐԱՏՐԱ

ԵՐԵՇԹՈՒՅՑԻՆ : ԱՆՀՅՈՒ յաղիքը տևոյց 10րդ Կեօրկեայի 1849թ Յաւնուարի Մին համած լուսաբարութիւնը կը հրատարակե, որու մէջ գրապիտը Սահմանի հաւաալգորաժեան պրուերացմանկան վկացմանը ծանուցածեցն եւսէ՝ Պանուքի վերբն կողմը եզդ Առանու ի գումարտակին Հրատանառարկերուն հրաման կա այս որ աս բաներս իրենց զբացն ինձընեն, այս բնին և՝ Պանուքի վերբն կողմն եզդ գումարտակը (ԱՆՀՅՈՒ Բանուկը) իր Գերդինաւոր է, Թագաւորին հաստուած ասհմանադրութիւնը պահպատճեց համար ըստ երդմանը վկաց հաստութիւն կը նեց, և Աս գումարտակը նոյն հաստութեամբ նաեւ անոնց վեհ որմն երկին (Ասհմանադրի) ներքին կողմն հասարակաթութեամբ հաստատուցի՝ ասհմանադրական թագաւորութիւնի կործանելու հայտապահութիւնն ապահով մէկներ պահպատճեց, և աշխատան, պիտի որ պատերազմի՝ Պահանագագան թագաւորութիւնը պահպատճեցին, եւ անոր աեղակացին հրամաններուն պիտի հնացանդի՝ Գ Արքի կողմէ առ գումարտակը մինչեւ Երազի մարզը պիտի որ զահէ, ու մից կը հետեւի ու մից Առանու ի թագաւորութեան պատասխանառութապատճեցի որպաշտեցին, եւ անոր աեղակացին հրամաններուն պիտի հնացանդի՝ Գ Արքի կողմէ առ գումարտակը իր երգում ըստ ասհմանադրութիւնն է, իր պատիւը մուտքեց կասկածի մէջ և աս կասկածը միջըննելու համար կը ծովու ցանենի որ ան ատեն թշնամունյան հետ հաշութեան պիտի ընկնէ, երբ որ մակիս մեր երգում լրած ասհմանադրութեան հաստուած մալուն եւ միանկանց մեր պատացին երաշխաւոր կ'ըլլը: Ես յաշտարարութենէն յաշտի կ'երեւոյ, որ Անհյու յոլունիւ առ նուկով միապետութեան կողմն էր, ու առկից եւ որից քանի մը առոր նաև յայտարարութիւններէ պատարակութեի հշմառութիւն է, որ նոր Տէպեցին մէջ որոշուած Պոշութեան հասարակա պետութեան վեհ էր:

Ա նենադիմի հօգման իրբու պատուանու ար ընթարտած
ն որստոննեց հետ խռապական դաւառներու նորուե-
րու աշխանաղրութիւնը կարգի գնելու ։ Եսկից եւ-
քը կ'ըսէ ։ «Աւոսդիզի կառափորդինը ինձն ա-
զատամիտ ու խելացի մարդիկներ իր շըբ կողմը կը-
մ ացի՛ ։ որանք զանազան ազգ երուն Տշնարիս հա-
կառութիւնն աղէկ ճանչնացրվ ։ անոնց Խորհրդագու-
տուն մէկուն Հարկաւոր և զան նարգաւութիւններ
կընան ըստ պատշաճի ընելու ։

Գ. Ա. Պ. Հ. Ե. Ը.
Փր. բ. 2. Ապրիլի 13: Խմաց նեն լուդ, Նարուլին
երկագործութեան ու Տպագրութեանց ժողովը
բացու: Առ առթայ բառն խոսկցաւիմը ժողովը
փականներանց շատ հաճէի եղաւ: Առ խօսակցու
թեան մէջ ժողովքին շատ պէտքներ առաջդրեց
որևէ ժողովքիան ընդհանուր յառաջարկին
թեան ու հանգառութեան օդախոր կերպեան
ժողովքին պահէն զոքո ելլերու առեն ժողովա-
կանները ակցէց զահերեցը, ու կեցէ հասար-
կապետութիւնը կը պատշաճն: Նարուլին բառ իս-
տակցութեան իմաստու առ էր: Առողջականները յու-
զորից որ Կաղղեցի վիճակին աղեկ միտ զննեն, որ
որ յաւած տանելու համար հիմն ուն ջննեն աև-
թե չնոր պէտք է: Աէկ յանկարծական կարծ-
ուած մի, ըստա ամեն բան անսորդ ու ինախուս պի-
ճակի մէջ խոնդեց: Աէկ կողմն նոցելու և որ ս-
խախուս պիճակը հասաւուի, ու մէկայ կողմնա-
պարուար անանկ միջցներու: Ճեռք զարնելու է, ու
բոլորով եղած վասները շակուին: . . . Վ. մէջ
յառաջ նայելու է որ ընդհանուր համարութը (ԾՐ-
ՃՈ) աեղջ զայ ինչու որ հանարաւը նիթակ-
շահան բարցական շարժի վերն է, ու մորթի
կենցանի պահու ոգին է, անիկա է որ թերթերո-
արժէքը տառնապատիկ անիկի կը բարձրացընէ, օրու
հակառակ անիսուահամեթնը արժէքը կոչվնացընէ
մահանակ մեծամեծ անզ որդ արբական իրութուրու-
րու կուհեւն իշխարու, պէտք են իւլացի մարդ
կատաֆրացթեան հետ միանալ, որ առ համարու

բարձրանոց, ու խաղաղութիւնը հաստատաւ, և պրովիցիալ յանապետութիւնը համբուլքոն իւր խօսուցը թիւնն այսպէս ըմբցուց է՝ Հիմա ձեւ կ'էինոց ձեւացի համարովն առ ամենէն առելի գործադրութիւնները քննելու, որոնք անմիջապէս հարու տան ի պործ դրամիւ ևս աշ ինչ կողմանէն աղջու ժողովքին զգութեանը ձեւ որքէս նկամը կ'ընտան շեմ կրնար, Ձեռքը իւմ, նորէն շլցինել, Փութա շնունք, Ժամանակնիս քիչ է, ձեռքերնեւ եկա ընենք, որդես զի ըլլայ որ չար կիրքերը մեր բարեկին որդեւք ըլլան»:

— Կարդիվ առանում կիրարդ բաժնին մ. շ.

բան Ավելի բարձրացար քուեալ, այս թվաքան 2559
գումարի գելմ 45000 գրաւով աղդապին պահապահ-
ներու ընդէւնին զլատու ընտրության ։ Խոշոշու յար-
դի և Պ. Ավելի ինչու ուղաճառավական (con-
servatif) կալմանակցութեան է, ու աս ընտրու-
թիւնը կը ցուցընէ որ աս տեղաց ժողովադպրէ Տի-
մա կառավարութեան կողմն է, ու քամի մը որ յու-
սաջ պատու անօսուներու ընտրութեանց մեջ կար-
միներուն ըստ յաղթութիւնն ըստ պատահան-
քան մնի էր։ Կարմիները հիմնակ ու իրենց բոլոր
զբութիւնը թափեցին որ Պ. Ավելի մն ընտրու-
թիւնն արդ եղեն, բայց չկրցան։ Զարգանապին ան է
որ 1848ին Գիւտրուարի յև զատիսութեան տակն
զրեթէ միաձայն ու միաբան քուեով աս կազման
աղդապին պահապահներու պլուի ընտրությ եւ
պարագաւ առմիախարդերու գիւնառը։

— Փարբեցն Ապրիլի 11ին տասնկ կը գրեն
“Երեկ անանկ ըստ մի տարածուած էր, իրեւ
թէ անգ զիական նախառարմբը Բիթլը իրական եւ-
գույք վայց պիտօք կենացր ուսմաց, ու Առաջապահութ-
չուու զայնուելու մասը ունի: Եօց պայուր կէս որոշ
տօնական լրազինները բոշորժին առող հակուա-
լուր իւր տան: Հարդէ լրացինը տասնկ կը գրէ
“Կրնամք հաւասարանութեալք մը պատճէ, ո-
գունական - Աղջիական գժտամթիւնը ըմբեցուն է
որն որ Եպոտոյի մէջ անենաև վայց վախ ձգա-
էր, ու շատ դեպանական խառացութիւններ
պատճառ եղաւ: Ուսոյց անդէջ դիտենք, որ Եր-
րազմերսցը ու Վայցին գրոն է, որ անդշինական
կառավարութիւնն առ ինպրոց պրայումը բոշորժի-
ու: Կրօյն զատառանին առի ձգած է: Խօն
զառ նաև, առ հրամանն ալ կու առց, որ Առևե-
ստանի հառավարութիւնը ու Կրօյն կարու զա-
տառառանին պայմանները կուարելուն պէս, Բարդե-
ծովակալը անմիջապէս Յունաց բանուուն նաև բ-
ազան թեզ տայ: Արդիշ կոլմանէ առ ալ ինուց
ենք, որ Պ. Կրոյ Անդ դիացւաց բարծ որաշանչունք-
ները քննուած ըմբեցուած է: Աս քննութենէն
Պ. Վայց առ գատառանին Կրնէ որ Անդ դիացւ-
պահանջմաններն ըստ շատ շափառքելու է: Խօն պ-
ոբնակի համուր Պ. Փաշիֆիդյան պահանջու-
1,200,000 դրամքը 17,000 դրամի պէտք է
իշեցուի: Առնական կը լեաց հպատակներուն խը-
զիրն ալ առ կերպավ լուծուեցաւ: Աս բաները
պաշտանական կիրարով հրատարակութիւնը քիշ-
բուան մէջ կը հաստարակի:

— Ամենու աշերքն Ապրիլի օրն կը պատուի
որ Մաստիս և Գիւղու Անդամից ցեղերը : որ
Զաւայցի ազգանախանին առնեն Հանգույս
խազաւ կեցած էին, ու օրիր ՅՇերորդ գնչ
ՅՇԻ Հարցոյ վրաց մնան, առներ ուու Գառայցն Ա
դիմ կը գառնուին : և ա երկու հազմույց մէջ ուստա
կան եղաւ, որն որ Արարացցաց յաղթուելով ըմբ
ցաւ . Արարացցից շատ մաս ած ու միարար ունեցա
խու Կապուացոց կազմունք մէկ իշխանութեան մը :

պարզութ գործակեար տա կազմեար բաժնին մէ զօրք
խոսքեց, որ տա ցիցերը զայտն ։ Կամ ուրիշ կայ-
մեր ոչ զօրք խոսրած է, որ պարագահան թուղած
տուրքին ու առաջարկեարն առնեն :

三七四

Լ ՀԱՅԱՍՏԱՆ. Խորհրդ 6: Զանակին երկրաշրջմի որպես
զորքաւորաց հանգիստ. թիվները բայց չեն առնելու-
թիւնա առաջիկ փառաւոր եղան: Վաշնայրի խա-
ռնութեանքը թէ եւեան ևս բայց Եթի բայց բայց զնելու-
շատ քիչ մասք զնաց: առոր հոնքառակ զրաօնանց
բանակիներն ու տեղիներ ծայրէ ծայր ըլցամք էին,
միայն Անզ պիտին թամաց արտադր 27,000 Հօզի զո-
ցին, առոր նման ուրիշ հայոցքականն անցելու ար-
դագեկան բներուն ու չողեւնաներուն խցարանները
բազմաթիվներ լիցանա՞ն անբարդ պէտքային ու-
կու զայտին: Ես հանգիստ թիւնա առան բառակահա-
ներն այ (Ե՞ս է՞ս ի՞մ) այլէկ զորք եցին: Փերձարկ
Տէմայրիս անզ պիտին հանգէստ մ'եղան:

Digitized by Google

ՀԵՐԵՎԱՐԴՈՒԹՅԵԱ, ձեւաբար Այլէնաս լուր հասաւ
որ Կը Փարզի Խորհրդ անոցին պատղամաս օրոյ մէ-
շամբը՝ Մայսի 28ին սահմանադրութիւնն էջակա-
տանց քննութեան ընդունեար է: Առ բանե Պրոգր-
ամբութեաց ու պաշտոնարտութիւն շատ դժուարութիւն-
ներ պիտի հանէ, թայտ, որ պատշաճ չէր ուղիղ որ
առ սահմանադրութիւնը սուսոց երկրորդ անգա-
մանուն քննութեան մէկէն ընդունուի: որպէս եւստե-
կառապատճիւնը վերը ատենախը համոզւած էր
որ առ բանած քաղաքականութիւնն առանց մ-
կայ գերածանիկն մէջ տէրութեանց հետ միանալ
ընդունաց պիտի յատուշ տանիի: Անը համար այ-
նորհրդանոցին առաջարկուծ էր, որ գաղտնակցու-
թիւնը առ սահմանադրութեան խաղաղութեան ու
պատերազմի վայ դրաւած իրաւունքներ հրաժարվի,
ու առ իրաւունքը յառաջուած պէս մէջ դաշնա-
կցութեան մոց, բայց առ առաջարկութիւնն ալ չէր
ընդունուած: Հաւասական է երեւայ, որ տէրու-
թեանց սկզբանի ալ սահմանադրութիւնը սուսոց
յատաշութեան քննութեան ուժուցին, ու շերտան
ուղարկութեան յատաշ տանիի: Պրոցես աւելի ան-
դժուար պիտի ուրաց, որ դաշնակցութեան մէջ
մասնաւոր քառական բաներուն մէջ պատահու-
թեան իւթեան միջուկ կը ցոչցնեմ, թէ որ սահմա-
նադրութիւնը սուսոց քննութեան ընդունուեր:
Համակարգ երփարդի շնչնը ալ կործ անելու վասնուի
մէջ նիկած է:

תְּלִיפָּתָה

«ՀԵՄԱԿԱՑ» ժողովին մէջ անցաւ զի՞ն Արգ-
շ արքական օթմաց փող պիհարանութիւնը սկսու-
մէջ արտի արդարութեան պաշտօնին իր օթմաց
առաջարկութիւնները քաջարակն հայրեածով
մը մէկնեց, ու ըստ թէ նոր հաստատակն միաբր-
դում է որ առ օթմաց պաշտօնի ըլլոյ, եւ անկե-
տաքը ինցոց, որ Ա. գահին հետ խօսեցութիւն-
ները յաջող ելք մը ունեցան չեն: Դոյն օրը Շ հոգի
խօսեցան, որնցու ըօբրը աս օթմար մէրեւոր. կողմէն
եղան, իոհ երեքը պաշտօնականին: Գեր. Պիտի
Շունդերի եպիսկոպոսը առաջարկեց որ երեք ամսու-
որոշմն ուղացրի, ու աս միջնիս մէջ Ս. Գահին
հետ նորէն խօսուի: Կալլի առենակալը թէպէտ
կուզեր որ օթմարն ընդունուի, բայց կը բավար որ
նոյն Ս. Գահին հետ հաշտուելու միջնունք մաս-
ածին: Ա. իշխանութիւնը նոյն օրը շմբեցու-
ամսոյա համեմերգ և ուժեւորդ օրն աւ խօս-
եցութիւնը առ նիւթին քայ գնաց: Ա. բայց Ս. Արգ-
շ արքի իր ողածը հեցաւ յուռաց առաջ ու զաշ-
անի քուեարկութիւնը ընել առաջ, որով 29 քուե-
գիմ ձի քուեզ Աթքարտեան օթմար բնու-
նուեցաւ: Խօսու Աթք Ա. իշխան կամանուէ թողա-
րքին տարադրութեանից ու օթմարն հաստարա-
կուեցաւ: Զիերնոր բաւական տարադրութիւն, թէ Հ
ժողովրդին մէջ ինչ առաջնակի գրգռութիւն
պատճառեցին իր հրդանուցին մէջ եղած խօս-
եցութիւնները. Հազին թէ օթմարին ընդունութիւնը
քաղջին մէջ հրատարակուեցաւ, ժողովարդը վա-
զոցներու փող զունդ ագունդ ժողովեցաւ, իրիշուա-
զէմ սկսուի եկեղեցեականաց ու հանաւանդ բար-
ձրագոյն աստիճանի պատուացներուն առցւեր-
կառուաց երաժշտութիւնն ընել, սունել, պառա-
պուատալ, անսնի որ հարկ եղաւ, բոլը զօրքը ոտք-
հանել, որով նորէն հանդարանութիւնն եղաւ: Ա-
տիկանութիւնը խռովացյաներէն ինեւ մը մարդիկէ
բռնեց բռնա զրաւ, բայր քաղջարը ո՞ւ որ զուի
մէջ նոկաւ, որովհետեւ կը լսինացին որ ապօտամ-
բութիւնն մը պիտ որ երեւ, բայր խանութիւնը ու
պրամանդները գողուեցան, բայց բախտով վախ-
ցուած հանուաթիւնները չպատահեցն:

የኢትዮጵያ ማኅበር በዚህ የተለያዩ

11. ԳՐԱՎՈՐԱԿԱՌԱՅԻ Տամարուրքութեան ու ամսոց
12թի Համար Համեմության վրաց առ լուրերին առնուած
են: Խնդիքն անփերթմաց թիւ երեսու մէջ շահու-
ցինք, Ա. Քահունացապետը առօց կիէն կրկիւան
ժամկը կին իր երկիրուեքուն առհմանը հասա: Եթեն
առուապարհարդարից Եթի Դեազուրց թաղաւորին ու
անոր թագաժամ անց օրդին և մէկաւ երկու որ-
դիքը: Հոն Քահանացապետց թագաւորին ու իրեն
արքայագրին երես բաւեանեցա: ու բայտ անուան
չափ շարտակու եր, պնդիքն որ անօնութեքուն ու
առուները կը Ընար: Անկից հազք Ա. Քահունաց-
ապետը՝ Անդամելի իւ եւ Տիրոսն կորպինավերուն,
Դեազուրց Կուկիսակին, եւ ուրիշուղեկիրներուն Հետ-
իր երերին մէջ համերգութեանը յստանց ասցու:
Այս որ կը համեկը՝ Ժողովութեան բազմն իւ եամբ ու-
րախութեան ազագութիւն՝ քաղցըներուն և պիտի-
պոտեները, Քահանացակին ու կողը ը իրենց եկեղեցա-

կան զարգաց ձեռքերթին ձիթենուց ձևադրուց դժուացը կ'ելքին : Կ'ըրբավանմ՝ եղբ որ յաղթակրտ համարելերուն առելէն համրէսովք կ'անցներ ու մերգանութենաւու պրատաճները օդը կը ցնցելն, քաջարապետան ու քաղաքին պաշտօնատարները քաջարի անարթիները ի նշան իրենց հպատակաթենան իրեն ըրբին : Ա. Քահանացապետը ամփառողին մերձակաց եկեղեցին զնոյոց ու Ազգակիեցան առ Մորունի պահմելն եալը՝ Ներք. Ըստելինի Սկլանի և պիտի պարու արհուումին տուաւ : Խաջը Ա. Քահանացապետը ամառու քաղաքին կապարութեան պալատն իրաւու ու հան Հանձնայն իրեն վիճայը եկոյ պաշտոնական երեսին ու կղերին և Գաղթին և Գաղթիացւոց զորապետին կորցնեած խրեան երեւելի անձները նշունչացու :

Վայոց ծիւ գեակ ի Կորպանուն մասնորդութիւնը շարաւեպանեցու, ուր որ իրիկուած կիւ հասաւ ու այս շը քեղութեամբ ու վասաք ընդունուեցաւ : Աւապացօտի ձեաւ որ զորքը Ճամփուն վրաց առեն անզ իրեն ուղեկից ու պահապան էր : Բայ Հռոմ նշունքը պահանակատիւները ըստարարութիւն մը տունն թէ Ա. Հայրը իր անձնական կանձնէն ողքատաց 225,000 մետր պիտի որ բարիւ :

Արկու օր եսպէ Յամբոց ելաւ գեղի և Ակըլիշի
զերեն նշինայի մայր և կեղծողն առջին ժողովութեն
օր հնաց է կեցին ու որոշանառնեն ըստ բնոր անեկուու
այս օրը Բաղդան վաճիքը ըստ թեան ելաւ
Աստիսի շրեն հանեւամ անցաւ Ապրենանէ ու

Ապրիլի 27-ի առաջականության աղ, եւ ամսայ 12-ին իրիկաւան 43/2-ին ամենին անհանդ ժամանակաւ արագութեան ու ցեծութեան աղջակաւը Ա. Հովհանք ։ Լատերանու գունեն յարմատական շատ մաս, ու անհջամատ գենաց նյոյ մոյր Եկեղեցին։ Հոն ազօթք ընելին հօքք դւոյ ի Վատիկանու ապրուուր գործաւ։ Խոշուն քահանացութեամբան ու դաշտական զարք կ'իրթար, որոց կը հրամայեր Առաջնա Պապին Գաղղրացի զօրուակեար։ Բահանացապէ միտ հասաց աւ կողմանէ ձխոյ կ'իրթար Պարակէ ու միտ զօրացեար, ձայս կողմն եր Եղիսիքի իշխանացնուական թիկիապահաց հրամանաւորը։ Առ էն կ'իրթացին կարգնաւուերը, ուրիշ աւրագն է աւ զեւսպանեւոն ու զօրաց գնուերը։ Ա. Պետրոսի Եկեղեցաց մէջ առփական աղջիկները հանդիսու կուտրուելին ետքը։ Ա. Քահանացապէ ալ Վատիկանու ու պալատը մաս, եւ հոն կազզինալոց ժողովքին ու կեսպանեւուն շնորհուորութիւնն ընդունեցու։ Կայ իրիկունք բացարք, Ա. Պետրոսի Եկեղեցաց կամ ուղիկն ու կապիտուխնուց լրաւա, որուեցաւ։ Ա առն հանուեաներուն մէջ առնեն ին քաղքին հսկացան միաւոր չքրութեաւ։ Արայտ առ ին իրիկունք (ամսայ 11-ին) կինք ըստուու պալատին եւ առեւ կողմանէ վառօգու ընդուած մասուկ մը այն պէտ սասակի Տայթեաւ։ Որ բայր փողոցին աներուն պակելիները խորապեցան, այնովէն կուիրին ան պաշտօնի մէկ դրանը ևտեւ պիտիան։ Տեղունի շիշ մը գտնուեցաւ։ Ա անզաւան թեան Տեղունի նիս ուն չեն չեն ամենարծ։

በዚህ የዕለታዊ ማረጋገጫ

Առաջարկություն: Վետարիովի ու բարձրաց գոյն գրության մը գետպատկեսն հաշըրդակցութիւնը պիտի միայն Փախառավականաց խնդրյան վրա է լավ գտնութիւնը մերժացնալու համար կը լինեմ, Օսմանական Պառագ ու Վետարիա փախառավակաները պահպանելու ու վրաներն հսկելու համար բանեցընելու միջնություն հետ միարանելի էն:

Ճանէ, որոնք ստիգմալեզով ու բռնի զօրքին մէջ մոռած էն, բայց Ամի Պատիշ ասոնց շխչառահիք: Դէպի ի պանեագուշտ, Սարայի վցու ու Վրայի կողմէ օքրակոն զօրք կու դայ, որն որ ապահանձնելին այ հիմն սկսաւ աչ ու զրադ մէջ ճգիլ, որովհետու Վրայի ժողովը 40,000էն աւելի զօրք կը ժողով: Արդասանքներուն բերի խորհն ասքից է, որ իրենք իրենց թշոց ու որին իշխանութեանէն ապահանձնեն, Յուրգումը իրենց տէրն ու կայսրը կը ճանշանա, բայց Աւելիքին գրած առօքերը չ'են բնշումիր, ու զրուած Հաւանեանեանուն բանութեանուց չ'են կրնաք տանիք: Ազրուակիները զէնք ու պատերազմի պատրաստութիւն բառական ունին, պակաս բան մի կողնէ այս է:

Ա Զ Կ Ա Յ Ի

1. ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԱՐ (ՔՐՈՂԵԿԱՆԱՆԵՐՆԻ) աղմաղը գետ
նոր աշուշերը բացած էր, իր արքահետեակներն ու
աշիքաները սկսան մօտածել ու հասպրեր բանե-
ցընել որ տրեւելեան եկեղեցին այ իրենց հետ մի-
աւորիքով՝ բոլոր բաժանդակ եկեղեցին ձեռքբերնի
ունենան: Այս փախճառակ խիզգան Յունաց և օւսեւն
նիկոն ու Յովանիքան Բ. (1555—1615) եւ անկէ եւոքն
այ լորդա Բ. Կասամանցուուպուի ցըն պատրիարք-
նեցուն: Այդդէմպէրէկն ու Թիվ պինկեննեն վարդա-
պետական թղթեր խորեցվ իրենց գաւառները ու
տոնց կը ցոյցնեին ու կը հրաւիրեին որ իրենց հետ
միունոն: Բայց ասոր պրոտի ան եղաւ որ իրենց մա-
լրական վարդապետակիրենները որեւ եկան եկե-
ղեցին ալ մերժուեցան: Երեւմիայ պատրիարքին ի-
րենց զրած ընդարձակ մլզթին մեջ, ու Խովն այ
(1672թ) հրավարակաւ նորւն Խորուաղեննա սիւնչո-
գասին Յայնը զայրացնակ: անոնց աներեսութեան ու
լուսերական մոլոր թեանց զբայ խոսեցն ու ա-
րեւելիուն հին Ա. Հարց տանելուն ու զցահաւասա-
գորդական առաջինները՝ բոլորականաց աղմաղըն
մայրութեանց գետ կը կը կը կը գնին: Բնակեւու պրոտէն
արեւուն ալ կամ առաջին եկեղեցին յառաջազցն
րուծ էր: Բայց Կարուինականը ալ պետք են
վարձ մը ընեւ իրենց աղմաղըն արեւելու տո-
րածելու համար:

կիցեղ Առաքարիս կրտսոցի շնչը Բառուա ու
առմ սորքելէն և պը՝ ձինւորայէն և ուրիշ բողո-
քակիս երթիւններէն անցնելով Խաղաքնի վարդապետ-
ուու միթներուց տաղորուած էր Վերջապէ 1602ին
կոշառքի զօրացնեամի Եղերասանդրինի պատրիութը
և զար ։ Արդէն երեւելի կողութափակներու ։ Տես
թգիւացանինան մէջ էր Երրորդ քիւր խաքէու-
թիւնները և ուրք 1621ին խառաւադրմուուրոց պատ-
րիութութիւնը ձեռք բերաւ ։ 1627ին հն ապարան
մայ զբաւ կայսերական վարդապետթիւնները
դիւրա առանձ ելու համար ։ 1628ին ձինւորոցէն Առ-
տու Աշեղ ամառանի կայսերական յարացիցը պնդու-
թեան խառաւեցաւ ։ Տաղարականը կը խայսացին ու կը
խնային և անորուած խութերուի արեւածուն ան եկէ-
զեցին կը նախառատէն ու վրան կը ծիծառէն, իրը թէ
զանիկոց արդէն կործանած և ընկած, և բոցը
եկէ զեցն այ իրենց ձեռքն անեցած ըլլան ։ Սակայն
առ մինակը շատ երկան ատեն չանեց ։ Յօններն
արթիւնցան, իրենց բաղրամիքն պատրիարքը վոր-
տան, իր վճռաները մերժեցն ու ֆաջէին Կառաւա-
դրմուուրոց մինչուասամ մը (Ապր. 1638), և ա-
ռաջ բազւականաց նոյն առեւուուած արժ ելքան ու-
սակեան թեան թափար պարեւը:

Վակից հորը բաղդականք Նքեւելքի Համար ան
յառաջնամաս հոգը ըստնեցան, Հապա իրենց մէջ օրէ
օր թիրառար կամ ըստ մարդութեաւ ազանդներու կր-
բաժնունքն, որոնցից եղան նաև Ավելանդ-ը (Կար-
գասէր) ըստան նորուղանդներն ալ: Խոնք իրենց
նոր կարգի դրան ազանդը տարածեցր Համար մէկալ
բաղդականներէն տևիչ հօգի մունեցան: Քարտզըց
ընկերութիւններ Համաստեցին, եւ աշուընին գլխա-
պարար Վընէ Ելք գարձադին, ու սկսան Ամերիկայէն
ան հոգմերը քարդիւններ խուրել: Առ Անդ դիացիննե-
րուն Ձեռ միացան նաև: Զոլցյանի բասիլ ու կամ
ուուզ ևս հուրցին Գերմանացի բաղդական քար-
դիւնները, որոնք թեպէտ րոյօր արեւելքուն (Յոյն,
Հայ, Ասորի, Քաղջացի, Խրոնի և այլն) ազդեցն
որսոյ կուզելին, բայց տեմելով որ Հայոց ազդէ
շատուրելէն մէկն է, եւ Համեկաստանի քրիստո-
նէից մէջ ամենէն շատուր (2½ միլիոն) է, իրենց
զիստուր նպաստակ ան զին որ Հայոց մէջ ազդէն
ունկիրի գտննեն: Առ դիսարութեամբ Հայեր Հայերուն
ընակու պայենութեամբ քաղաքները (Կոտոսունուսուսին,
Զմիւնիսա, Կարին, Տրուգիզուն, Շուշի) քարդիւններ
ենուն, Հաստառուն թևակարաններ բռնիցին, Հայե-
րէն ու առանձիւրէն սորմեցան, դաստառներ ու

լոգարաններ բացին, և սկզբու իրենց բոլոր ձեռքը
թափել: Պայմանն է, չեղան միջոցներով դժբախ-
տան թեատր՝ մեր աղյօտներներէն քսնի մը գործակից-
ներ կամ թարգմանիչներ գտան, եւ հայերէն յե-
ղաւու կամ հայերէն զըսվ տաճէերէն յիշուաւ՝ զա-
նազն զըսւածքներ կը հրատապակիցին: Երբեմ ու
զրեմէ յայտնի իրենց սնաւամբը, երբեմն անառան
ու միոյն անուղակի տեսքաբներու և՛ օրագիրնե-
րու ձեռքով Ախայի Զմիւռնիոյի մէջ 50—60 համ
ասանկ մեծ ու պրատիկ զըսւածքներ տափակին, որնց
առներ ալ ի հեռաւսա կամ ի մերձուստ՝ բոլորա-
կաններուն միոյք տարածելու հոգւով շնչառած են:
Կոստանդնուպոլիս պաշտօփ շամ դրու անք շունչ յան-
բայց հոն ալ բառ ակնու տեսքաբներ հանեցին, ու
ժամանէ եւ ձրի բաժննելու քննացին, որնց մէկուն
մէջ աս քրիստոնէական աղմանզը իր վայ չսփառացնց
մէջ զայտուար տաղու: Համեր՝ մերժեաննի խորին
մարդուակրութեամբ կամ ու ինքի յինուրագին մասա-
ճամք Երկրին բոլոր ան բնակիչներին՝ որոնք արեւ-
մանաւ եկի վեցոյն հետ միացնալ չեն՝ իր ծովը
կընդունելու և՛ ամենն ալ հաւասարապես բոլորա-
կան կը համարէր ու մէկ զծի մէջ կը գնէր, պատիրն
և քուազի բոլորականները, Հքի աները, Առհմատա-
կանները, Հոգեկառասնի ու Շննուառանի կուռացա-
ները և՛ պայն: Ի՞նչ պատիր բոլորականներն են: Վ-
անեւ Մայթա կըցին ասանկ հայերէն կամ հայերէն
զըսվ տաճէերէն տեսքներ տուու եցան, բայց ասուց
ովն շատ օտոր ու խամը բլարով՝ կ'երեւ ոյ մէջ դրոշ-
ները կամ բոլորական բորբոքչերն ենն կամ
ստակութ որացուուն անհման Հայոցի մէջ: Խամ մարդ
որապր: Կողմանէ կառանցնուու պոյիս, Խարին ու Ըու-
շի Հայոց մէջին 40—50 անձնուց զիհոս որապրար դրո-
մունա ուժով մոլցուցին, եւ նայն քաղաքները շատ
հասունամիւններ պատշառեցին: Զմիւռնիոյի մէջ
քիչ յաջողութիւններ ունեցան: Խուսառասնի կայեր-
ունան գաւառներուն մէջ ուսկզոց առջւ և նաև բառ-
քանակուն փորձերը հրաշքի պէս հուսացըրելուն՝
մորդ քառալիւերը ծնննեցան, զօրն որ Եւ-խորութիւն Շ-
և անու լաշերը չըստ տարիի յու աշ սոսկարի ու զոր-
շերով հաստարակեց: Իրենց առ ամեն զործածը նա-
մունքներուն մէջ ոյնպէս կը ցուցընեին ու կը ցու-
ցընեն պայկէս թէ բազմամիջին: Ահա հազարա որ մար-
դիկ իրենց աղմանգին գործացած ըդուն: Ավ որ իր-
ենց հւատ միանգում կը տեսնուէր կամ կը խօսէր
կամ իրենցը զիբը մը կը գնէր, ուեսքակին մէջ եր-
ակունն ալ կը գորուէր ու զորդողներուն կարգը 40
համարուէր:

12-13 առևն բաներէն բառական բայցնի կ'երեւոց
մէ իրենց զիտումն եր և է Հայութը բալգրակնաւ-
թեան զարձնել: Հայոց ասիկա աւելի եւս անհերթ է
և բացայսա ցուցներով համար՝ վերը պառամուտն
իրակուն դէպքերուն վայ կ'ուզենք աւելցրնել նաև
ու մարդիկներուն զրաք ուսանած ամուրը: Հայա-
տան ճամփորդաւթիւն ընտղ մարդիկներուն հոտո-
բաւոր զըքերէն եւ եւրոպական լատիներուն մէ շ
Հայոց վայ գրա ան այիւսդ համաւանդներէն զա-
րուղքական քարոզիչները զիմաւորաւար երկու մա-
տենադրութիւն ունեն Հայոց վայ: մէկը գերմանէն
բէն 1833 թ Դերմանացի քոյրքական պողուժաւուր-
մը նպաստաւորութիւններ Պետրոսկը ապրուած, և
անոնն է «Համական պատմական համու ու ոչ մա-
սկակի Հայ ազգին»*: Խոկ երկրորդն է անգլիաներն
Լուսուն տրուած ու ունուանի: Քարոզչական խուզաբ-
կու թիւնք ի Հայրաստան աշխարհի ի Ամերիկա եւ
Տուազդը**: Ենիք երկրորդն ընտիւն ուրիշ
անդամանաւն թօշ ապագ՝ առ հեղ մայս առջնէն
եական մասերը կը քաղաքներ: Ասոր հեղինակները
յայտնի չեն, բայց ոյնակի կը կարծուի ինչ Բառը
Հորսասան գոյուղ Տիգրիք, Սորենէն ու Հանաքրէ-
բալզրական քարոզիչներն ըլլան: Եղբայ միջըց
մինչւ վերջը Հայոց վայ մէծ համակրութիւն, ուրի-
շութեաւա, անոնց ողնելու մեծախափաց եւանգ, ան-
շահասէր նախանձախնորդութիւն ու բրիտանէւակա-
մարդասիրութիւն մը կը վայի, ոյնիւն որ մարդա-
փորձութիւն կու գայ հաւատուու, մէ իրենք սոսո-
պի: միան բարեկարպութեան հոգին մը շարժելոց
Հայոց օգնութիւն ընելու եկած ըլլան: առջան ու
անէն վերնապարզ խուրերուն մէջ մարդ անանկ տե-
ղերու այ կը հանգիսի որոնց մէջ նոյն բողբակա-
հեղինակներն իրենց բան միտքը կը յայտնեն ու
մանէն, ուսաի եւ կարդացաց կը ատիպուի ուսու-
թիւն իրութութիւնն մէջի նուզուլ: Աս աւշպերէն միա-
երկուը, յուսուջ բերելով Տիգրիք և Կափ Առաք Գրի-
գոր Արքաւորչին ձեռքով բարը Հայ ազգին առա-
ղեալ քրիստոնէական կրօնին վայ խօսելու առա-

* Kurze historische Darstellung des gegenwärtigen Zustandes des armenischen Volkes. Petersburg. 1831. Verlag bei Z. Bries.

¹¹ Missionary researches in Armenia, by F. Smith and G. O. Dwight, London, 1831.

Հայոց առառաջնային հարուստ առաջնային եղանակ, ոյլ
բայց ապագայի պայմանագրութեան մասուն. Ա. Գրիգորին առաջնային
արքայի առաջնային իրանը չվաշտի ներքոն շատապուրակին
առնեն, արտադին բայց չեն է, անդախին զանեն է, անոր
համար հայոց մեջն ձեմնառախան եղությը վերցուց իւ-
ղին. Ասուր Դրիգոր լուսաւորիչ երրորդ գարան
կեսը քրիստոնէական կրծեալորժեցու, եւ նոյն գա-
րությունը ուժիքը ու չօրորդող դարսն սիմվոլ ուրիշեցուց,
և Ա. Խեմիտ քրիստոնէութեան ակզենտիան տղթեր
ու առաքրայական գարություն այնչափ մօս էր, բայց սո-
կան ինքն ու. իր մասնակահակից մեծամեծ վարդա-
րեաները չեն կրցեր ընտրել թէ որն է մաքուր ա-
ռաքրեայական կրծեր, եւ առ երիկածին աղանդաւոր-
ները կրցեր են ըստ իրենց մասցն որոշել ու գտնել.
ուր որ բարորակին առաջ հակոռակի պետք էր ըսմէ,
մասն զի հօս խարը սրարդ դիմութեան մը մոյց չե-
պն որ Շեղշեաւ աւելի ևս կրնայ ծաղկի: Ար-
կրորդ՝ առ գերմանացի հեղինակները 20Երրորդ իւ-
րեանին մէջ՝ առան մը Հայաստան մօնել ու զող Պար-
զիկեանները յշեցեն (զորոնք Հայաստաննեցց եկե-
ղեցոց Հայոց միտրան գառապապուցին), մերժեցին,
ու հինգիսան բաղդականներուն նեմն մարտ-
թիւններ ունենացիուն համար՝ հերեւուիկան համարե-
ցան), կ'ըսնե որ Ա. Դրիգոր հաւաքան է խործեւ, որ առ
առ ծածիւններ ունի քիչառակ առներունք պահանջա-
նեն, աշխատ աշխատիք չմանաւ ու ուսուր առ հա-
սնեցու: Վորդ առ բօղոքական քարտիշներն որչափ
որ լիւզու թարին, եւ օրադիմին բայց Հայուարո-
ւել տան թէ իրենց քրիստոնէաններն իրենց աղմա-
դին դարձնել չեն աւելի, պառ ամենամի վերի
խառըերէն յոցանի է որ իրենց չեն համարի եւ ու-
ղիղ չեն աւագեր Ա. Գրիգորին ուրիշցոցան վար-
դապատճենինը, որն որ սուրբ գրոց է ընդ հանուր
եկեղեցոց վարդապետութեանց համաձայն է, եւ
իրենց գրքին առան մէկ երեսոր շարաւանակ կը կրիմն
թէ Հայոց խեղութեան օգնելու է հարու անու-
րութեան խորտեառանին սորմեցնեալու, առաւ ու-
ղաբանական ապացունքն ընելով, թշուիս որ իրենց ի-
րենց ըստինած աղմանիք կը կոչեն, ուստի եւ կը
ունենի թէ Հայոց ապաց բաղդականներն ու-
սուլ կ'ուղին:

Հայց իրենց առ դիտաւորութիւնը հսկ կամոց
շառներ, հապա յատաշ ինքթոյ է, ազիշ բան-
րու խոյ ալ իր ձգուի, այսինքն Հայոց յաջողակո-
մինը, բազմաթիւնն ու գիրքը մտածելով՝ կույնի
որ նախ զայնանք իրենց աշխակին վատուցին, եւ վեր-
ցեն անսուց ձեւարափ նաև. բայց արեւելեան ազգերը
շահնի, զարն որ 100ինըրդ ևրեսին մէջ տասնի կը
բացապարնեն: «Աստուած Հայոց ազգը Խանչայեան
ցեղերուն մէջ ցրուեց, եւ մէկակտ արտաքըսուա նէր
զայնանք իրենցին ու ներքուստ նիկոսի, ի վերաց արտ-
ամենայնին մինչև ցրցոր զանիիկա որահեց: Հայոցը
չէ թէ միայն Տաճկաց, Պարսից ու Վաքարոցցոց Տես-
հարու նաև. Թամարի ցեղերուն, Կալիսիներու
Քիրատերու եւ որիշ Կանկառեան իւնուրնակ ազ-
գերուն Ծեռ իբրև. զրայի, իբրև, Հայասկ, իբրև
վաճառական՝ ընտանեկան Հաջորդակցութիւնն ու-
նին, եւ անոնց լեզուն իրենց մոյրենի յիշունն առէ
ընմեացիկ կր ետօնին: Առ մէջ նշանակութիւն ունե-
ցող որպարգան ամենելով՝ շատ յարմար է առ որդի-
նոյն ցեղերուն Համար խնմի մը բնիլ: Առ ոզդը նոց-
շեղերուն մէջ բռն ոշոտանկ մը բարով՝ Եւ ուսորց-
քարուցաց ընկերութիւններուն մասպարութեան մէ-
ծառես ազդանին է . . . .: Արդեմ իրենց Հայոց գլո-
ւանեած սերը, զայտոնք յառաւորելու և անոնց մրց-
իրենց շահուն համար է, զայտոնք զի զանանց որսակ-
հազր իրենց ունեցած մեծամեծ դաշտավարներուն
գործիք ընեն ու ծառացեցընեն:

Համբ կը մայ իրենց առ կրկնին դժուաւորութիւն կաստրելու միջոց գուներու վրայ . իրենց ուս ող կ զունեն : Առաւաստանի Հայոցներ այսուհենին կարևոր էն , որպէս ետք տէրութիւնը պիտիք հանեցից դուռ հանեց , ուստի աշքերդնին Տաճկաստանի եւ Պարսկաստանի Հայոց վրայ զրած էն : Զատոնիք շահնշանութիւնը , կը բան (Երես 102—103) , ունոք է Տեմական ուշ կում մեծ դպրոց մը Հայուստանի , օրոշ մէջ Հայ երիխասապատճենը ժազելին՝ զիստիլիններ առան ածաշչչի մեկնութիւնն , ասաւ ածալութիւնն եկեղեցական պատճենին ու քանի մը եւ գործադր շեղուներ սորմբ ցընելու . և , այսպէս որ Հանիկ երկ բազուքական կրթնավեճնեաք Հայ եկեղեցականներ բրոգրամներ ու մանկատանը պիտանի մեարդմաննի նէր : Յա ճեմուղմուր , կը բան , ապա անց մը բրոշուէ , և ածիննէն , յարմար կը համարին Ա-Ա-Ա (Երես 104) , ուր ուշաք է հաստատել , կը բան , աւտու

* Ganz ist zu vermuten, daß unter dieser schwarzen Hölle Schäler Christ verborgen waren, welche die Welt kannte und eben deshalb verfolgte. S. 29.

դրս թե առ կենդարու մը ընելը է : Համեցի ելած Հայ վարպետները բորբ Վահւելք, Պարբ Վահա, Ասորիք, Միջազ և այլ խոսքելու : Է, որով պիտառաբար Պահա, Զմիւնին եւ Ցրապիցն հասաւառն կայս քաններ զնելն ետք՝ երթան աւ տարանեակ մը քարպութիւններ ընելն, շատ բարձր պիտուք պատրաստնեն, քան հանպից մէջն ընդ ուստակները քննեն ճոն չամ, շատ տեղաւահր գտասառները բանակ եւ պար: Խակ Պարակասառնի Հայոց համար, Վըսեն, Կայքը (Երես 105) ամեննեն յարնար է, որ կըթ ու ածները Պարտաս, Առուուզ, Ներթա ու մինեւ Հեղիսոսան կըման իրկութիւն: Առ առեն քարպիցները Մայթայի կենդարուակն ձեմարանին հետ միայնալ պիտի բրուն (Երես 115), անոր հետ պիտի թղթակցնեն, հար կառար բանքին անիցի որիո՞ր ընդունին է: Այն:

Հաւատուիկ առ է իրենց հարազար մօտած մունքն ու զրայ աւանդած յատակագիրը, որուն վոր կ'ու զին իրենց դիտուծ արև և եւ ան բոլոր ակրոննեւ մեա շները կանգնել: Մինչեւ հիմնի անհնարին ծախս ընին գլխաւորաբար Հայերը գարձնելու համար բայց յանդուրինեն մը շտեան: Հիմնի առ հնագրին ձեռք գարդին, որն որ որպատ առ շններէն առեր յաւապից կ'երեւոյն ն իրենց, կարծենք թէ մը աղ գայիններէն ողբացար ուսաս որս կոմ բազմանիթի և (քունչեց) չեն կրնար գտնել, որովհետեւ իրենց մշրտակն նպաստին ու բանեցուուծ մեքենաս ու թիւներ մերինոնց առջեւ յարանի է: Եմէ իրենց ծննդրու քրիստոնեակն սեր ունին, ինչու ու զբերենուն ամեն երեսն մէջ ըստընելու: Կը լս նան, թող սուս պատճառներով երկարապիս թեանց սերմ ցանկն իրենց պէտ մը ազգն ու բաղմապատիկ ձերւերու: Համանեն, ու ուղղեան թեամբ կառ կառ շնեն: Անդ վիա ու Համսիսպայ Ամերիկայի Ախացեալ տէրութիւններուն մէջ բառ կան տնկուն ու մէջաւոր մարդիկ կոն, թող երժու իրենց հանձարեղ միաբը նախ զանակը կրթելու մարդիկ բանցրեն: բանցրեն, բայց աւ եղ աղէկ կ'ունեն եւ վորդ ապետերու սկսում երթան նախ իրենք Եւ զիացի Անումեն (Newman) եւ արիշ տասնց նմա ուսուցիւ քայահմատ տառուածարաններէն սորփ թէ որն է ծննդրիս քրիստոնեակն կրօնը:

Հաս առ արքելոյ պարագանել քարափիներուն
թուղին վրաց ընկհանուր գաղափար մը տալու հա-
մար՝ Անկնացի ծառքերուն (Volkfreund, Գեղ-
չայուն) ըստամ օրականի գրած հաշելը միրինաց
կը հաղորդենք. “Ա. բողոքական քարոզիչներէն
անտարեւանց մէջ գործոցն է Բերգին (Perkins).
Հայաստան՝ Տուազդ, Պարսկաստան՝ Ստոդարդ
(Stoddart), Էստրիք կի Ուիլֆ, Բակրոց Եդիկին-
ստ (Stevenson), Ջենաստանի Բանդուն քարոզք
ուիքման (Bridgeman) ու Աւելի Ուելլիամս (Wells
Williams), Վերիքացի քարոզիչներն և փրկինի մէջ
ունին 35. քարոզաբան (mission), արքենական Ը-
սիս (Պարսկաստան, Հայաստան, Վերիք, Խորք-
երկիք ու Փարք Ասիս) Եղիշեւ ՅՅ քարօզաբան
Հայաստան 66, Միամ 29, Ճենաստան 43, Ալիբա-
նիա 27: Կանք գրեթե առևէ արքեկեան լեզու
ներա Հայոց տառապան ունին.

ቍል ተታ የተችሱ ማኅበ

տերության գործը տէրութեան զօրք կը սեղադի
և հարկաւար եղած առնեն թէ տէրութեան զորք
և թէ տէրութեան մէջ տէրութեան օգնելու վախ-
ճանաւա, կը պատերազմի. և աս երկու զօրքը՝ ոյս
իրան ազգ զօրքն ու պատերազմականը՝ աս Կողմանն ի-
րաբու. Հակոսակ վախճան ունենալով՝ այս հեղ ի-
րարու ծուռ կը նացին: Այս ալ գիտալու է, որ տա
ազգային պահպաններն ան տունելու բնակիչներուն
ոգ տակար ձաւացնելուն կրնան ընել, երբ որ Հա-
մաս քաղաքացի և կոմ առն տեղ ունեցող մար-
դիկ են. Գամ յի մշղերին տնօղոք, անսատկ ու
առահակ մարդիկներ ըլլան նէ, բնակիչներուն մէջ
լիւս. Տակութիւնն ու կեղեցրում է: Ենոր Համար
առն տեղ կը նացին որ ասանկ խեց մօրդիկ ազ-
գային պահպաններուն մէջ մնան: — Աւատրիցի
մէջ յատանցոյն քաղաքացի (Պէ-իշ) զօրք Ը-
ստուածները կողին որոնք նոյն տեսակ արտևոտաւոր
ու իանոն մաքատ մօրդիկներ են, բայց պազային
պահպաններուն պէտ ուղարկելու և որին շատ ծո-
ւացնեթիւններ ընելու պարու առներն: 1848ին Մար-
տին եղաց ասոնց ալ նոր գրուած պազային պահ-
պաններուն հետ մնացն: — Տեսակ մը ապէտին
պահպան ոչ կայ որ շշ-ին կ'ըսուի, այս ինըն
պէտք եղած առնեն տէրութեան գործը պատերազմի
ալ կ'երթայ:

Digitized by srujanika@gmail.com

(Հայոց առաջնահարաբեկություն, առևտություն - 15 :)

զ. Նույն ամպացու քաղաքացի (17-րդ) զբեր ըստ առաջնահրաշակ կողմէն որոնք նոյն տեսակ արուեստաւորու բանակ մասն մօրդիկինից էին, ոսց ապացուն պահապահներուն պէտ ապասելու և ուրիշ շատ ծառապայտ թիւնները լընելու պարագաներին: 1848ին Մարտին եացը ասունք ալ նոր գրուած ապացուն պահապահներուն չեւս ժայցած: — Տեսակ մը ապացուն պահապահն ոչ կայ որ շահեր կ'ըսուի, պահ ինքն պետք եղած ասենք ուրիշ առաջնորդներին ուրիշ պարագաների և կ'երթին:

Digitized by Google

Digitized by Google

8-2003-000000000000

— по мандре партии

Այս տեսակի ու անձրև զարգաց վայր սիրող կը աշխատանք ի՞նչ բայց մաս դիմ, սիրելու, որ առ անձրև հարկաւու է. իսկ մեր ընթաց վայր ճամփորդ գույնին հարկաւու առ մը էն. հարկաւու այ ըլլար ու աշխատ առաջ մը կրապից բնել է եղբեր եղանակին մը ու որոշներ. Կառուածային նախահամարներն ու տես բանականին հարկ զայտ է: Անձրևը վերից կառագ և օդը կը զայտացնի, ասարի համ գերից կը շտրին և ուշ կը նայը. Սննդանի ցարուն և ուստահանիցը երեխը և պարզուացնեն և եթ զարտացն. իսկ անձրևու առաջ ու ընթացին պատճենը կը հայցնի. Բայ ու նշանակերն ու գիտութեան և առաջարկեան մը կառագ առ առ առ առ առ առ առ առ կը դնեն և, բայ և որ մայու մը անձրև մը կը դնեն և որ մայ առ շնչ տեսքը բոլոր աշխարհի ընդհանուր բարք. Եւ ճիշտապահի Պատմաց ուղղութեան կամունք: Բայ առաջ որ Կառուածարուն ու հայց և առաջ կը տեսն և՛ այնու ցը, և առաջըն մը զետեղ որ իր առէն ըստար մայ համաց անձրև առաջ և պատահու է. իսկ որ պատահը ըստ, ի՞նչ անձրէ եկեր է. ի՞նչ սաստի համ վիճ է, ի՞նչ ինքու առաջ եկեր է ի՞նչ անձրէ յարը: առն ու հարցակալթեամբ զետեղ:

12

卷之三

5

Հետո պարզ է, ինչ մենք պատճեն կանուն ենք: Այս պատճենը պահպան է և առաջ գնացնելու առաջարկը, ինչ պահպանը փակություն թիվ: Ես լուսաբայց առաջ մնայի հայոց և ու իր ընթացքը կ' ասի: Պարզ պատճեն ենք առաջ առաջ առաջ: Կործ թէ անուանը քողով կ' առաջ առաջութեան: Իր առաջ Տառապատճենը եղագակ անձ ունի առաջ առաջ իր կործ թէ անուանը: Առաջնորդ կործ իր կործ թէ անուանը գլուխ գույք կ' առաջանա, առաջ անուանը կամ կամ անուանը, գլուխ գույք առաջնորդ կործ իր կործ թէ անուանը:

Կերթուց, մէջ մէկ սպառա կը ձեւ մնանք: — Ա. սնէք դեղպիկ բաներ են, ըստ երիտասարդ առաջարկ, ըստ քանի որ տա վայսուկանք գործքին դրոց կը մնան և ոչ միտու դոզ կ'ելլէ:

Պահն ող նաշնչ ազգ պէս բաներ կը մասնեւ,
զառապիտանելի բնիկերը, վախինս զքեց ։ Վեհի բան
որպէսն հարգաս որուած է արդւն մեր բնիկերները մեզ
կը պահպէն ։ Մեր խցին պատահանքներն մեջ վարուած
երթը կանգնէ զնի բը զեւէլուս ուղև եօթէ առջպ
քաջ ա՛ զգաւոր ճարգիկի որոնք շատանութեան առ
ուանդան կը պահպէն ։ Այդ սպանութեան կը համարէ
Զիրուն զիրուն կրթանչ ներա տանիւ պարագին
ուղարկի դանէն արև ող ներփակ իսպաննետ առ անց զժուա
րանը եան կը բացուի ։ Մէջնութեան մեր կայ որ զաւու-
ինն ամեն ծանծուկ ճամփաները, ամեն սպառերիցուց
ուն զերը, ամեն ձակերը առել զիստ, իրեւ թէ հան
ձնած ըլլուր ։ Անդի ուշա ինը զգուս որ ու զինուա-
րին մարդկենքնա զէմ բնէ կինոն ընել քնչ մէջ-
ուու քամի մը հազի՞:

Հանրապետությունը որ զուգահանուր որ զովերը շինանուն թէ
մասնաւուն լի զուն կը համարնայ, անոր համար եր-
բար կը կենար, ծաղկի կամ խոռ մի փրցքնել կը
ձեւացնեմք. միշտ անոնչ կը յարմարացնեմք որ անոնց
կուտանքն է ըբեռոյ. թե պատահ իրենց բարբ խօսածներուն
աղեկ մաս կը պնէք, բայց ամենեւնի կասկած շառ-
լու համար՝ անուբարք բանեանդ մը կը առցեր ու
կերպէք. Եւ թե ուղարկ շինուած ուստատ պնդեան ու
ուսչնոր երա համար մինչև օրցեալ աել մը հի-
անեանին պիտի երթար ու եւ պիտի դաւանար, բայց
միարք գրաւ որ մինչւել քաղաքանութիւն զշեալիք մէկ-
աւուն եցիայ, պրուս զի անոնց չափ խորհնարդները
թե ուղար ասպետի ինձարքնէ:

Աւագովնութեան իրենց խոսակցութեան զրագելոց՝
յառաջ զայտու առենութեան, մէջ մ'ոց ծեր առա-
զակը նեղ ճամփու մը վրացէն բանհարձ առաջերաց
վար նիկաւ, եւ զգեստը թէ իի մը փաթթվուելով՝
առցուեցու, որով Առաջապահ ակուս թէ այս
պահանջն առաջեն զայտ հայած էր. այս առեն առ-
ազակին վրացէն դաշցու մ'ալ նիկաւ, բայց Առ-
աջապահ բանենելու զարկու. Եւ եր չարադրութեան ա-
ճապարեց շատ մը դաշցին գևանենի վերցուց պա-
հեց, եւ զգեստը վար առանելով՝ շատ առաջ իր
արձուի նախ ուրե առաջըներուն Առաջապահոցին նպա-
ցու, որ արգելոց բան մը նշնչարժ է.

մի հեղեղ մը կը դաշեր. թափառը տակաւ որ-
կա ժայռեր՝ երկու կազմի բրարը կը հանեամբի,
և մեծ եղանակաբար ծառ մը կարութէ թէ բա-
զուածաւան երկա ժայռերուն վայ ձգուելով՝ առ
անեց անունին վայեն անցնելու համար կամուրջ
մը ձև ապօցած էր։ Ես Երե տապահէ Հեղեղին մա-
տիկալով՝ բնիկերին բատաքեն ըստ։ Ես մեր ա-
ռաջնորդին վկայ շատ կանոն ունիմ։ Միադր կու
զոյ կոր որ վիճաք կամքջեն վայ ձգեմ։ Առուարուն
առ բան լսելով՝ սկսակի ուզու, և հե-
ռուած արու կանչել։ Ձեր Վասուան, ևս առից
նիշով պիտո՞ր անցնիմ, շամ կիմար համարեակի՛-
մին առ հեղեղը ու ուներ պահին կը դառնայ։
Այս մասնաւու պահ հան ծես ուստանա. Եկա

Որ զարգաց, ըստ բրու օնք ուշադիմ, պար-
եկուր, և զարդ մերկ կողման կանչութեմ. առ բա-
րի շաբաթորդը թեւերը ըստած է համարութիւն կը
մասնիկար. Բայց նեղու պատասխն չուն մը են
աշակերտ՝ յաւաշատակոն աշխաղի մը փօքուց,
և կուտեր թվերուն մէջ գումարի, թէ որ աւազակն
առելի մօտենիար. Ահ, ըստ զերևակու, կողազմէ
զիս թող տուր, զուցէ երկուքին մէկնել անդուն-
դին մէջ կիրանդք. Բայց դնենք թէ հիմայ ան-
շինք. ի զարձեն ևս ինչ պիսի ընեմ . . . զիս մէջ
տուր որ ևս գանձամ. Եւ առաջնորդի հարկու-
րութիւն չունիք, տաշուարի ու զիմացի ճամփան

իրաց ալ աւագութեար ծառք հեղինակ մէջ հետաքաշին եւս որ իրենց ըստից ժայռերուն տառեւ աներեցին եզան. Ավագութեան պար զորութեանց վայրեւ. պայտ զի իրենց գաւաճանեսթեան

ԴՐԱՄԱԿԱՆՈՒԹԵԱԾ ԸՆԹԱՑՔԸ
ՏԱՐԱՆ ԽԵՂԱՆ ՀԱՅ

ԴՐԱՄԱՓՈԽԱԹՔԵՐԸ, ԸՆԹԱՑՔ

ՎՐԱՆԵՐԱ, ՌԵՄԱԼԻ ՀԸ

Ամերիկայում 100 ընթացքի թուղթի 24% արծ - ֆիբր. 2 ամս		
Ամերիկայում 100 ընթացքի ֆիբր. 15% արծ	1/2	11
Լիսոնում 300 դրամ - լիտ.	116%	11
Լիսոնում 1 դրամ պարզաբան	11-49	11
Համարվում 100 դրամուն Բ-ի լիտ.	259	11
Համարվում 300 դրամ լիտ.	185	11
Մ-բարձր 300 դրամ	159	11
Մ-բարձր 300 լ. լուսաբան - լիտ.	105%	11
Գուշե 300 դրամ	139%	11
Գուշե, ու Ուլու 120 դրամ	117	11
Պարփակ (Վ. ու Վ. 15-1350-352 վարչութ)	1	31